

บันทึก

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
(กรณีการนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมือง
ใช้ร่วมกันไปให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัดจะกระทำได้อย่างไร
และผู้ได้ใช้ที่ดินจะโอนสิทธิการใช้ที่ดินได้หรือไม่)

กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๗๑๐/๑๐๓๖๓ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า กรมที่ดินได้เสนอร่าง กฎกระทรวง ฉบับที่ .. (พ.ศ.) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๕๕๗ เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเรื่องการให้ใช้ที่ดินของรัฐในระยะเวลาอัน จำกัด ตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กระทรวงมหาดไทยได้มอบให้คณะกรรมการ พิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยพิจารณาปรากฏว่า กรมที่ดินและคณะกรรมการ พิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย ดังนี้

๑. การที่จะกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนำ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งพลเมืองเลิกใช้หรือไม่ ประสงค์จะใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว แต่ยังไม่ได้อนุญาตไปให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัดจะทำได้ หรือไม่

ปัญหานี้กรมที่ดินเห็นว่า มาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีไว้กว้างกว่ามาตรา ๑๐ ซึ่งเป็นอำนาจของอธิบดี ในกฎหมายฉบับเดียวกัน ถ้าต้องการให้อำนาจของรัฐมนตรีกับอำนาจของอธิบดีมีอำนาจเช่นเดียวกัน กฎหมายก็จะต้องบัญญัติข้อความไว้ในตัวบททำนองเดียวกัน แต่เมื่อดูข้อความในมาตรา ๑๒ แล้วจะเห็นว่าให้อำนาจรัฐมนตรีนำที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง ไปให้สัมปทาน ให้หรือให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัดได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งเมื่อพิจารณาข้อความในมาตราดังกล่าวที่ว่า “ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง”แล้วจะเห็นว่ามีความหมายรวมถึงที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันด้วย และบทบัญญัติมาตรา ๑๒ นี้มิได้บัญญัติให้ต้องดำเนินการถอนสภาพที่ดินดังกล่าวเสียก่อน ถ้าหากจะห้ามมิให้รัฐมนตรีนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้วไปดำเนินการให้ใช้โดยมีระยะเวลาอันจำกัดแล้วก็ต้องบัญญัติข้อความไว้ทำนองเดียวกับมาตรา ๑๐ ที่ได้บัญญัติห้ามมิให้อธิบดีนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันไปจัดหาผลประโยชน์ด้วยเหตุนี้กรมที่ดินจึงเห็นว่าน่าจะออกกฎกระทรวงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งพลเมืองเลิกใช้หรือไม่ประสงค์จะใช้ประโยชน์

ร่วมกันแล้วไปให้ใช้ในระยะเวลานั้นจำกัดได้ โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการถอนสภาพเสียก่อน เพราะการให้ใช้ตามมาตรานี้มิได้ให้ใช้ตลอดไป แต่เป็นการให้ใช้ในระยะเวลานั้นจำกัด

ปัญหาข้อนี้ คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยเห็นว่า การที่จะนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน แม้พลเมืองจะเลิกใช้แล้วก็ตาม ไปดำเนินการตามมาตรา ๑๒ จะต้องถอนสภาพเสียก่อน

๒. ปัญหาข้อที่สอง กรมที่ดินได้เสนอให้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ใน กฎกระทรวง กรณีที่บุคคลผู้ได้รับสิทธิการใช้ที่ดินตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน สามารถโอนสิทธิการใช้ที่ดินดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุญาตจากส่วนราชการผู้ดำเนินการก่อน แต่ปัญหาข้อนี้คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยเห็นว่า การกำหนดให้โอนสิทธิการใช้ที่ดินดังกล่าว ให้แก่บุคคลอื่นได้นั้นเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกินอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพราะ มาตรา ๑๒ มิได้ให้อำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการ โอนสิทธิการใช้ที่ดินไว้ ด้วย แต่อย่างใด

ปัญหาทั้ง ๒ กรณี เป็นปัญหาสำคัญ คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของ กระทรวงมหาดไทยจึงมีมติให้กรมที่ดินหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาก่อนที่จะพิจารณาร่างกฎกระทรวงในเรื่องนี้ต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าวประกอบกับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) แล้ว มีความเห็น ดังนี้

ปัญหาที่หนึ่ง ที่หาหรือว่า จะกำหนดในกฎกระทรวงให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยนำที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่ง พลเมืองเลิกใช้หรือไม่ประสงค์จะใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว แต่ยังไม่ได้ถอนสภาพ ไปให้ใช้ ในระยะเวลานั้นจำกัดจะกระทำได้หรือไม่ นั้น มีความเห็นว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ พลเมืองใช้ร่วมกันนั้น เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่มีกฎหมายคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้ จากมาตรา ๘ วรรคสอง (๑)^๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะ

^๑มาตรา ๘ บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน หรือเป็นทรัพย์สินของ แผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครอง ป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังว่านี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้

ที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของ แผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองอาจถูกถอน สภาพหรือโอนไปเพื่อประโยชน์อย่างอื่น หรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจัดหาที่ดินมา ให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไป เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๕ ที่บัญญัติว่า “(๑) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจเอกชนจัดหาที่ดินมาให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา” นอกจากนั้น เมื่อพิจารณามาตรา ๑๐^๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งบัญญัติว่า “ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง และมีใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดหาผลประโยชน์ ในการจัดหาผลประโยชน์ ให้รวมถึงจัดทำที่ดินใช้ประโยชน์ได้ ซ้ำขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า และให้เช่าซื้อ” ประกอบด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่า อธิบดีไม่มีอำนาจนำที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันไปจัดหาผลประโยชน์ได้

อย่างไรก็ดี แม้มตรา ๑๒^๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินจะมีบทบัญญัติห้ามรัฐมนตรีนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันไปให้สัมปทาน ให้หรือให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัดก็ตาม แต่ถ้าจะนำไปให้เอกชนใช้โดยยังมิได้ถอนสภาพตามมาตรา ๘ วรรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินเสียก่อน ที่ดินนั้นก็ยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันอยู่ ฉะนั้น การนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันไปให้เอกชนใช้โดยเฉพาะ แม้จะเป็นการให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัด ก็ทำให้พลเมืองไม่อาจใช้ประโยชน์ในที่ดินร่วมกันต่อไปได้ อันเป็นการขัดต่อสภาพของสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน อีกประการหนึ่ง สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่พลเมืองเลิกใช้แล้วแต่ยังมิได้ถอนสภาพ ต่อมาพลเมืองอาจกลับมาใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอีกได้ ดังนั้น การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะนำที่ดินอันเป็นสา

(๒) ที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองใด ถ้าทบวงการเมืองนั้นเลิกใช้ หรือไม่ต้องการหวงห้ามหรือสงวนต่อไป เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพแล้ว คณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ใช้ หรือจัดหาประโยชน์ก็ได้ แต่ถ้าจะโอนต่อไปยังเอกชน ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ และถ้าจะนำไปจัดเพื่อประชาชนตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

การตราพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

^๒มาตรา ๑๐ ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง และมีใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดหาผลประโยชน์ในการจัดหาผลประโยชน์ ให้รวมถึงจัดทำที่ดินใช้ประโยชน์ได้ ซ้ำขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า และให้เช่าซื้อ

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดหาผลประโยชน์ ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง แต่สำหรับการขาย การแลกเปลี่ยน และการให้เช่าซื้อที่ดินต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี

^๓มาตรา ๑๒ ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง รัฐมนตรีมีอำนาจให้สัมปทาน ให้ หรือให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนถึงกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่และการป่าไม้

ธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันไปให้เอกชนใช้ในระยะเวลาอันจำกัด จึงต้องดำเนินการถอนสภาพตามมาตรา ๘ วรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

นอกจากนั้น ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒ นี้ มาตรา ๒๗^๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้กำหนดให้อธิบดีที่ดินมีอำนาจนำที่ดินดังกล่าวไปจัดให้ราษฎรใช้ได้ตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติกำหนด แต่ถ้าที่ดินนั้นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันแต่ได้เลิกใช้แล้ว ยังได้กำหนดไว้ในข้อ ๓ (๒)^๕ แห่งระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๐ (๖) มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินว่า ถ้านำไปจัดให้ราษฎรใช้จะต้องมีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพเสียก่อน ดังนั้น การที่จะนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันซึ่งพลเมืองเลิกใช้แล้วไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น จึงต้องดำเนินการถอนสภาพเสียก่อน

โดยเหตุดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเห็นว่า การที่จะกำหนดในกฎกระทรวงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่พลเมืองเลิกใช้แล้วแต่ยังไม่ได้ถอนสภาพ ไปให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัดตามมาตรา ๑๒

“มาตรา ๒๗ นอกจากที่ดินที่ส่วนราชการหรือองค์การของรัฐนำไปจัดตามกฎหมายอื่นแล้ว อธิบดีมีอำนาจจัดที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองให้ราษฎรเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหาเลี้ยงชีพได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งให้รวมถึงรายการดังต่อไปนี้ด้วย คือ

- (๑) จำนวนที่ดินที่จะแบ่งให้ครอบครอง
 - (๒) หลักเกณฑ์สอบสวนคัดเลือกผู้เข้าครอบครอง
 - (๓) วิธีที่ผู้เข้าครอบครองพึงปฏิบัติ
 - (๔) หลักเกณฑ์การชดใช้ทุนที่ได้ลงไปที่ดินนั้น และการเรียกค่าธรรมเนียมบางอย่าง
 - (๕) กิจการที่จำเป็นสำหรับการจัดแบ่งที่ดิน
- ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และเงื่อนไขของคณะกรรมการให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นุเบกษา

“ข้อ ๓ ที่ดินที่จะจัดให้ประชาชนอยู่อาศัยหรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพตามความในมาตรา ๒๐ (๑) และมาตรา ๒๗ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ต้องเป็นที่ดินของรัฐซึ่งอยู่ในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ที่ดินซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง และมีใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือมิใช่ที่สวนหวงห้าม หรือมิใช่ที่เขา ที่ภูเขา

(๒) ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรเคยใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ปรากฏว่าราษฎรมิได้ใช้ประโยชน์ต่อไปแล้ว หรือรัฐหาที่ดินอื่นให้ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันแทน และได้มีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่สาธารณประโยชน์นั้นแล้ว

(๓) ที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ หรือทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าจนตกเป็นของรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดิน

แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จึงกระทำมิได้

ปัญหาที่สอง ที่หาหรือว่า จะกำหนดในกฎกระทรวงให้ผู้ได้ใช้ที่ดินตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินสามารถโอนสิทธิการใช้ที่ดินดังกล่าวให้แก่บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยได้รับความยินยอมจากส่วนราชการผู้ดำเนินการให้ใช้ที่ดินก่อนจะกระทำหรือไม่นั้น มีความเห็นว่า มาตรา ๑๒^๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินบัญญัติให้รัฐมนตรีมีอำนาจให้สัมปทาน ให้ หรือให้ใช้ที่ดินของรัฐในระยะเวลาอันจำกัดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยที่การที่จะกำหนดให้ผู้ได้ใช้ที่ดินตามมาตรา ๑๒ นี้สามารถโอนสิทธิการใช้ที่ดินดังกล่าวให้แก่บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้นเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการใช้ที่ดินอย่างหนึ่ง ดังนั้น ในกรณีนี้จึงออกกฎกระทรวงกำหนดให้โอนสิทธิการใช้ที่ดินตามมาตรา ๑๒ ให้แก่บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยได้รับความยินยอมจากส่วนราชการผู้ดำเนินการให้ใช้ที่ดินนั้นก่อนได้ทำนองเดียวกับกรณีผู้รับสัมปทานที่ดินที่จะโอนสัมปทานให้แก่ผู้อื่นตามที่กำหนดในข้อ ๘^๗ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๐๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ แต่การจะกำหนดให้มีการโอนได้เพียงใดและโดยมีเงื่อนไขอย่างไร เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์ที่ไม่สมควรโดยผู้มีสิทธิเดิม ย่อมเป็นเรื่องที่ฝ่ายบริหารจะกำหนดขั้นตอนตามสมควร

(ลงชื่อ) อมร จันทรมบูรณ์

(นายอมร จันทรมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๒๗

^๖โปรดดูเชิงอรรถ (๓)

^๗ข้อ ๘ ถ้าผู้รับสัมปทานมีความประสงค์จะโอนสัมปทานให้แก่ผู้อื่น ให้ผู้โอนและผู้รับโอนยื่นเรื่องราวต่อรัฐมนตรีโดยผ่านนายอำเภอท้องที่ตามลำดับ เมื่อรัฐมนตรีพิจารณาเห็นสมควรก็อนุญาตให้โอนได้ ผู้รับโอนย่อมได้รับช่วงสิทธิและหน้าที่ในกิจการของสัมปทานนั้นต่อไปเท่าที่ผู้รับสัมปทานเดิมมีอยู่